

ISSN 2335-0121

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VIII

БРОЈ 8

БЕОГРАД

2020

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VIII

БРОЈ 8

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

THE SASA LIBRARY FORUM

YEAR VIII

VOLUME 8

Accepted on December 24th 2018, at the 10th meeting of the SASA
Department of Language and Literature

Editor-in-chief
academician
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2020

ISSN 2335-0121

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VIII

БРОЈ 8

Примљено на X скупу Одељења језика и књижевности
од 24. децембра 2019. године

Уредник
академик
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД
2020

© Српска академија наука и уметности, 2020

Трибина Библиотеке САНУ основана је да приказује јавности нове књиге чланова САНУ, нова издања САНУ и њених института, из свих области наука и уметности. Први уредник Трибине био је академик Никша Стипчевић, управник Библиотеке САНУ од 1991. до 2011. године. Од октобра 2011. године уредник Трибине је академик Миро Вуксановић, управник Библиотеке САНУ.

Годишњак *Трибина Библиотеке САНУ* покренут је 2013. године. У првом броју донет је целовит преглед приказаних књига у Салону САНУ од 1991. до јуна 2011. године, а потом, у хронолошком низу, текстови казани на Трибини од новембра 2011. до краја 2012. године. У другом броју штампани су текстови са Трибине из 2013. године. У трећем броју објављени су текстови са Трибине из 2014. године. У четвртм броју су текстови са Трибине из 2015. године. У петом броју су текстови са Трибине из 2016. године. У шестом броју су текстови са Трибине из 2017. године. У седмом броју су текстови са Трибине из 2018. године. У осмом броју су текстови са Трибине из 2019. године.

Прилози се објављују без измена. Дати су наслови где их није било на саопштењима.

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ
5. II 2019 – 24. XII 2019.

Уредник
академик Миро Вуксановић

Стручне сараднице
Биљана Јоцић
Стасја Церовић

САДРЖАЈ

<i>Дело Иве Андрића : зборник радова / уредник Миро Вуксановић . . .</i>	11
<i>Етно-села и сеоске амбијенталне целине у Републици Србији и Републици Српској : зборник радова са научној скупи одржаној 11. априла 2017. године / уредник Драган Шкорић . . .</i>	29
<i>Водоснабдевање становника брдско-иланинских предела / уредник Драган Шкорић</i>	29
<i>Изабрана дела Мирона Флашара (у три тома) / приредили Александар Лома, Војислав Јелић, Ненад Ристић</i>	45
<i>Стојан Новаковић : поводом сто седмдесет и пет година од рођења : научни скупи са међународним учешћем одржан у Српској академији наука и уметности, 1. и 2. новембра 2017. године / уредници Михаило Војводић, Александар Косић</i>	59
<i>Топонимија Жупе тивске / Мара Тијанић-Вујовић ; главни уредник Александар Лома</i>	75
<i>Ономастолошки прилози 24 / главни уредник Александар Лома . .</i>	75
<i>Ка бољој демографској будућности Србије / уредници Владимир С. Косић, Славица Ђукић Дејановић, Мирјана Рашевић</i>	89
<i>Превенција у функцији заштите здравља у Републици Србији / уредник Љубиша Ракић</i>	103
<i>Маја шексиа / Слободан Грубачић</i>	107

<i>100 мојих њориреџа / Маџија Бећковић.</i>	119
<i>Дан Библиотеке САНУ њосвећен Свеџом Сави њоводом осам векова самосџалности Срџске њравославне цркве</i>	151
<i>Економска криза : њорекло и исходи / уредник Часлав Оџић</i>	171
<i>Scala paradisi : академику Димџирију Боџановићу у сџомен : 1986–2016 / уредници Анаџолиј Аркадијевић Турилов, Таџјана Субоџин-Голубовић, Ирена Шџадијер, Наџаша Драџин, Дуџица Грбић и Каџарина Мано-Зиси</i>	185
<i>Језик као заџис кулџуре у еџнолошкој и линџвистџичкој анализи на релацији Србија – Македонија. Том 1 = Јазикот како запис на културата во етнолошката и линџвистџичка анализа на релација Србија – Македонија. Том 1 / џлавни уредници Предраџ Пџиер, Марјан Марковић ; уредници њрвоџ џома Сџианислав Сџианковић, Веселинка Лаброска</i>	201
<i>Обновљиво кориџење њриродних ресурса у сеоским њодручјима Србије : зборник радова / уредник Драџан Шкорџић</i>	221
<i>Очување, заџџџиџа и њерсџекџиве ромскоџ језика у Србији : зборник радова са научноџ скуџа одржаноџ 20–21. окџобра 2016. / уредници Тибор Варади, Биљана Сикимџић</i>	233
<i>Роми Србије у XXI веку / уредник Тибор Варади</i>	233
<i>Права националних маџина у усџавноџравном сисџему Реџублике Србије : зборник радова са Окруџлоџ сџола одржаноџ 27. новембра 2017. / уредник Тибор Варади.</i>	233
<i>Понешџо о Ђоџићу / Свеџозар Кољевић ; њрџредџо Боџдан Ракић.</i>	247
<i>Дело Милоша Црњанскоџ : (радови са округлоџ сџола, 12. IX 2018) / уредник Миро Вуксановић</i>	247
<i>Срџска књижевности данас : (зборник радова са округлих сџолова 2014–2017) / уредник Миро Вуксановић</i>	247
<i>Грађа о срџскохрваџским односима и Србима у Хрваџској : (1848–1914) / Василије Ђ. Кресџић ; уредник Михаило Војводић</i>	273

<i>Караџић : листи за српски народни животи, обичаје и предање / издавач и уредник Тихомир Р. Борђевић (1899–1903). – Фотиографско изд. / приређивачи Александар Никезић, Данијела Појовић Николић</i>	289
<i>Академик Михаило Гавриловић : историјар, архивист и дипломата / [аутор изложбе и приређивач каталога Миљана Борђевић]</i>	289
<i>XXXI међународна конференција о микроелектроници : зборник радова : Ниш, Србија 16–18. септембар 2019. / уредник Нинослав Стојадиновић</i>	289
<i>Михаило Пејровић Алас : животи, дело, време : поводом 150 година од рођења / уредници Стеван Пилиповић, Градимир В. Миловановић, Жарко Мијајловић</i>	307
<i>Mihailo Petrović Alas : life, work, times : on the occasion of the 150th anniversary of his birth / editors Stevan Pilipović, Gradimir V. Milovanović, Žarko Mijajlović ; English translation Tatjana Čosović ... [et al.]</i>	307
<i>Михаило Пејровић Алас : научни скупи са међународним учешћем одржан у САНУ 2–3. октобра 2018. : поводом сто педесет година од рођења / [уредници Градимир Миловановић, Стеван Пилиповић, Жарко Мијајловић]</i>	307
<i>Академске беседе. Књ. 2 / уредник Миро Вуксановић</i>	323
<i>Присутна предавања дописних чланова. Књ. 1 / уредник Миро Вуксановић</i>	323
<i>Библиографије чланова САНУ. Књ. 1 / уредник Миро Вуксановић.</i>	323
<i>Књига о ирину / Зоран В. Појовић, Оливера Појовић</i>	335
<i>Именик аутора, уредника и говорника</i>	351

100 мојих портрета / Матија Бећковић. – Београд : Компанија Новости, 2018

Говорили: академик Миро Вуксановић
академик Матија Бећковић

У Београду, уторак 4. јун 2019. у 13 часова

Миро Вуксановић

УВОДНА БЕСЕДА: ПОРТРЕТ ПЕСНИКА

Поштовани часници, академици и сви присутни у Свечаној сали САНУ, са задовољством и поздравом отварам 148. Трибину која под тим именом делује од 2011. године, увек приказујући нова издања Српске академије и њених чланова, увек приказујући научна и уметничка дела српских академика, њихов живот и заслуге. Данас, први пут то чинимо казивањем песама о некадашњим и садашњим академицима. Међу њима је и аутопортрет песника Матије Бећковића.

У књигама, често, по правилу на њиховом крају, штампан је додаток који се понавља, допуњује и разликује од основног текста. Наслов је углавном исти: *Белешка о њисцу*. Такав додаток има наслеђен облик. У њему су проширени подаци са личних исправа. Осим датума и места рођења садржи наслове књига, признања, главне активности и остале детаље. Сви се сврставају у помоћна обавештења. Нису предмет расправа и огледа, али се одатле одвајају чињенице за различите потребе, по слободном нахођењу. Чини им се неправда, јер је тамо најкраће и најтачније подношење рачуна о животном послу.

Обично се такви извештаји читају узгредно или на прескок. Није довољно запажена њихова улога. Не примају се као главнина. Набрајања и знакови се не гледају као увод у суштину. Јављају се питања шта је додато а шта је изостављено. Колико је читалаца толико може да буде завиривања.

Међутим, природно је да белешка о писцу у свему личи на писца. Она је одједном и аутобиографија и аутопортрет. Ту је писац рекао да је то он. Пристао је на избор података, на начин којим су казани. Белешка на крају књиге није само суви збир чињеница. Она одаје писца, пријављује га, каже да ли је бринуо о свему. Зато, као предговор сусрету с песником, из књиге *100 мојих њориреџа*, читам 101. портрет, овакав:

Матија Бећковић рођен је 29. новембра (на дан Св. Апостола Матеја) 1939. године у Сенти. Отац Вук Бећковић, официр Југословенске краљевске војске и мајка Зорка, рођена Таушан, из Кањиже, живели су у Сенти, а Други светски рат затекао их је у Новом Саду, где је песников отац службовао у Петроварадинској касарни. По капитулацији Југословенске краљевске војске (1941), да би избегла заробљеништво, породица одлази на очевину у село Веље Дубоко, у Ровца у Црној Гори.

Веран заклетви, после избијања грађанског рата, песников отац постаје командант Југословенске војске у отаџбини у родном крају, готово не напуштајући Ровца. На крају рата, у којем је изгубио четири брата, „одступио“ је и „нестао“ у 35. години живота.

Матија Бећковић је од своје друге до десете године живео у Вељем Дубоком, где је завршио основну школу. Ниже разреде гимназије учио је у Колашину и Славонском Броду, а вишу гимназију с матуром у Ваљево. На Филолошки факултет уписао се школске 1959/60. године и од тада живи у Београду.

Бавећи се новинарством, радио је у *Језу* и у *Јежевим* издањима. У време када је уредник дечјег програма био Душан Радовић, сарађивао је на Телевизији Београд.

За дописног члана Српске академије наука и уметности изабран је 1983, а за редовног 1991. године.

Председник Удружења књижевника Србије (1988–1992) и члан Крунског савета од његовог оснивања (1992).

Објавио је следеће књиге: *Вера Павладољска* (библиофилско издање Р. Стевића Раса), *Мейџак луџалица*, *Тако је њоворио Маџија*, *О међувремену*, *Че – џираџија која џираје* (са Душаном Радовићем), *Рече ми један чоек*, *Међа Вука Маниџоја*, *Леле и куку*, *Поеме*, *Служба Свеџом Сави*, *Кажса*, *Чији си џи мали*, *Двадесет џи једна џесма* (рукописна збирка), *Надकोкоџи* (библиофилско издање – цртежи Моме Капора), *Бо-*

јојављење (песникова академска беседа), *Изабране њесме и њоеме, Мој ѡређијосијављени је Гејше* (разговори), *Сабране њесме у 6 књииа, Вера Павладољска, Послушања, Саслушања, Кукавица* (библиофилско издање – цртежи Моме Капора), *Трећа рука, Небош* (илустрације Југослава Влаховића), *Ниси ѡи више мали*, Вера Павладољска (библиофилско издање сликара Драгана Стојкова, на српском, руском и италијанском језику), *Сабране њесме у 9 књига, Изабране њесме у 3 тома, Каг будем млађи, Каг дођеш у било који ѡрад* (на руском, енглеском, италијанском и српском језику), *Каг будем још млађи, Сабрана дела у 12 књига, Три ѡоеме, Праху оца ѡоезије, Био је смак свејта* (изабране и нове песме), а крајем ове године излази антологија Матија Бећковић као 101. књига у Едицији *Десет векова срјске књижевности*.

У библиофилским издањима Јовице Вељовића објављене су књиге: *Појѡис, Унук Алексе Маринкова ѡлаче над Црном Гором, Пуј којеј нема, Госјоде ѡомилуј, Учини ми ѡубав, Госјоде ѡомилуј / Учини ми ѡубав / Парусија за Веру Павладољску, Слава ѡеби Божје*.

Написао је трећи чин комедије *Беоѡрад, некаг и сад*, заједно са истоименим комедијама Стерије и Нушића – изведена у Савременом позоришту у Београду. У Народном позоришту изведена је *Међа Вука Манијоја* у драматизацији Борислава Михајловића Михиза, потом монодраме Петра Божовића *Рече ми један чоек* и Сође Јауковић *Не знаш ѡи ѡи*. Песниково усмено издање ЦД-а *Ђераћемо се још* режирао је Емир Кустурица.

Драмска поема *Че – ѡрајегуја која ѡраје* (са Душаном Радовићем) преведена је на немачки и енглески језик и извођена је као радио драма и позоришна представа у Немачкој и САД. Заједно са записима из књиге *О међувремену*, објављена је у Њујорку под насловом *Random Targets*. Тројезично издање ове књиге (*Че – ѡрајегуја која ѡраје, Че – A Permanent Tragedy, Се – Tragodio, die andauert*) објављено је у Београду. *A stone Between Two Worlds* (Торонто), поема *Бојојављење (Eriphany)* објављена је двојезично у Торонту, *When I'm Junger* у Новом Саду, а *Vera Pavladoljska* (на румунском, Lumina, Панчево), *Вера Павладолнская* (на руском).

Драматизовао је *Горски вијенаи*, (са Бориславом Михајловићем Михизом). Приредио избор из песништва Петра II Петровића Његоша *Пусишњак Цейишњски* и избор из дела Симе Милутиновића Сарајлије *Ираљке ума*.

Приредио је (са Мирославом Максимовићем) и књиге Душана Радовића *На осјрву ѡсаћеј сјола* и *Крајке ѡриче*. Изабрао је и написао предговор за *Најлејше ѡријовейке Милована Ђиласа*, као и предговор за књигу Миодрага Булатовића.

О Бећковићевом делу објављен је зборник *Поеџика Маџије Бећковића* (са научног скупа на Филозофском факултету у Никшићу), затим књиге Стевана Кордића *Њејош и Маџија*, Драгана Лакићевића *Рече ми један ѿесник*, потом *Маџија Бећковић ѿесник* (зборник са скупа поводом Жичке Хрисовуље), *О ѿесмама, ѿоемама и ѿоеџици Маџије Бећковића* (Институт за књижевност и језик, Учитељски факултет, Дучићеве вечери поезије) и *Поезија Маџије Бећковића* (зборник поводом Десанкине награде), као и књиге Милоша Јевтића *Овако ѿовори Маџија* и *Маџија – сџари и нови разшори*, те *Библиографија Маџије Бећковића* – Дејана Вукићевића, коју ће, целовиту, САНУ објавити у јубиларној серији, за осамдесет песникових година.

За своје песништво добио је многе награде, међу којима: Милан Ракић, Октобарска, Седмојулска, Просветина, Нолитова, Бигзова, Змајева, Дисово пролеће, Беловодска розета, Златни крст кнеза Лазара, Ленкин прстен, Равногорска, Стефан Митров Љубиша, Одзиви Филипу Вишњићу, Јован Дучић, Лаза Костић, Марко Миљанов, Раде Драинац, Вукове задужбине, Десанка Максимовић, Његошева, Вукова, Андрићева, Рачанска повеља, Владика Николај.

Почасни је грађанин Сенте, Суботице и Приједора.

О десетогодишњици Крунског савета, престолонаследник Александар одликовао га је орденом Витез Великог Крста ордена Белог орла.

Поводом 70 година живота, одликован је Орденом Светог Саве.

Тако је срочен 101. портрет у књизи *100 мојих ѿорџреџа*. Тамо је сто песама. Свака има два главна лика. Један је у наслову, други у потпису. Често је могло да буде и обрнуто. Тамо људи нису онакви као што мисле да јесу. Сваки од њих је постао песма, некад и више песама, у низу или одвојених, самосталних. За таква места бирани су по блискости. Заједно су песникови укућани, преци, родитељи и потомци, пријатељи, познаници, људи из лектире, научници, уметници, политичари, ратници, живи и покојни, победници и жртве, Србија и Црна Гора, песници и песник међу њима, у песмама *Маџија Бећковић* и *Ауџобиографија*, а заправо свуда. У песми су и светац и краљ и патријарх и владика, у служби, опелу, оди или молитви, како кад, свечано увек, с вером у крст, песму и човека.

А стихови су у збирци различити, саображени доживљајима који непознатим путевима, некад преко Лијешња некад уз Мртвицу, долазе у десет упеваних врста речи матерњег језика.

Има књига *100 мојих ѿорџреџа* још једну уметничку збирку у себи. Ту збирку, јединствену и узбудљиву, по правилу *сад би реко ѿроџовори* саставио је сликар Предраг Драговић. Бирао је песничке портрете и онда их мајсторским поступком оживљавао. Песникова рука је ровачка. Сликарева рука је морачка. Дале су нам само такву књигу – и за читање и за гледање у исти мах.

У књизи *100 мојих њорџреџа*, у тридесетак песама, уоквирене су нарочите слике чланова Друштва српске словесности, Српског ученог друштва, Српске краљевске академије и Српске академије наука и уметности, из свих досадашњих имена Српске академије, под правим именима њених чланова, па ћемо, као што није било пре, са овог места слушати како песничке портрете српских академика казује академик Матија Бећковић.

Матија Бећковић

ЊЕГОШ

Најбоље је писао Његош
А имао је и чиме

И доста је написао
А имао је и на чему

Исплео је Горски вијенац
А имао је и од чега

Овенчао је хероје
А имао је и кога

И њихова бесмртна дела
А имао је и која

Мудро је говорио
А имао је и коме

Пропутовао је свет
А имао је и у чему

Сретао се с људима
А имао је и с ким

Виђао крунисане главе
А имао је и које

Доста је читао и научио
А имао је и каде

ИВО АНДРИЋ

Већ је био у поодмаклим годинама
Кад су га посетила два агента
Носећи поруку
Да је крајње време
Да се упише у Комунистичку партију

Ја сам се чудио
Да се тога нисте и раније сетили
Рекао је потписујући приступницу

Редовно је плаћао чланарину
И није изостао ни са једног састанка
Али никад није изговорио ниједну реч

А зато су га и звали

ИВО АНДРИЋ 2

У заоставштини Иве Андрића
Остале су хрпе потврда
О плаћеним чланаринама
Порезу и кирији
Струји и телефону

Слажући их редом
По месецима и годинама
Увезујући их канапом
И двоструким гумицама
Мора да је помишљао
Ако би и једна недостајала
Та би била окидач
Од кога би све могло да почне

Одавно је знао
Ту стару причу
И како почиње
И како се завршава

Није чудо што није платио

Тај рачун
 Кад знамо шта све није платио
 То му је најмањи грех
 Ако знамо ко је био
 И шта је све радио

Да се то могло очекивати
 Да је било само питање дана
 Кад ће клупко да се одмота
 И истина изађе на видело

И као никад раније
 Једнодушно би закључили
 Да је он гори од свих

Највише га је ужасавало
 Што је пре свих
 И сам тако мислио
 Сећајући се примера
 Који су му се објавили
 У прошлим вековима
 Да тачно опише
 Шта ће бити с њим

МЕША СЕЛИМОВИЋ

Док је лежао на самртној постељи
 Да бих га нечим обрадовао
 И мало подигао
 Прочитао сам му
 Шта је о њему написао
 Чувени професор књижевности

*Бој је сломио калуј
 Кад је створио
 Тој јединца њисаној слова
 Који њако зна све њајне језика
 Да му сви будући векови
 Не моју њојрошији славу*

Кад дочиташ

Он јекну

Тај не зна вредност речи

МЕША СЕЛИМОВИЋ 2

Под танким покривачем
Као упијачем
Постеља му је испила тело
Висни и кошчати стас
Само је на јастуку
Као на гиљотини
Остала његова поносна глава

Посетиоци су упозоравани
Да се не задржавају
И ништа не питају
Сем како си
Боли ли
Биће добро

Али ко би сео уз узглавље
И изустео какву ређу реч
Или закучастију мисао
Лице би му се озарило
А глава засветлела
Као да је најзад добила
Ону једину храну
Без које није могла
Говорио сам му на ухо
Победио си

Осветио се животу
Поделио с људима своје ране
Тако да нема никог међу здравима
Ко се не би мењао с тобом

На те речи замрдао би брадом
И наливао очи сузама
Које су казивале

Ако је то истина
Опет бих сваку рану
На себе примио

Као да му је тада на челу
Искривала и последња мисао
Да ми је да опишем
Ову садашњу и ово сада
Што сам болујући доживео

То би тек било нешто

БРАНКО ЋОПИЋ

Док смо чекали зелено светло
На пешачком прелазу
Код Лондона
Кажем Бранку Ћопићу
Да су политичари глупи
Што прогоне песнике

Чим дирнеш песника
Он нада дреку
И кукњавом сазива свет

Да нису дирали Солжењицина
Свет не би никад сазнао
Да су побили милионе

Затрли су толике народе
И за то не зна нико
Јер нису имали песнике

Јес побратимковићу си мој
Ја сам у рату био записничар
У штабу једног команданта
Који је толико мучио
Неког заробљеника
Да ја нисам смео подићи главу
Али сам у себи мислио

Ако преживим
Осветићу ти се за ово

И осветио сам му се
У Глувом баруту

БРАНКО ЋОПИЋ 2

Пази
Овде убијају људе
Упозорава ме Бранко Ћопић
На улазу у Калемегдан
На крају Кнез Михаилове улице

Ти гледаш лево
А трамвај те удари с десна
Ти гледаш десно
А трамвај те дочека слева

Већ су на овом месту
Смакли четворицу

Јуче су једног старца
Који је скочио с моста
Жива извукли из Дунава

Они не дају људима
Да се сами убијају

МИХАИЛО ЛАЛИЋ

У претрпаном Колашинском затвору
Са још једним сужњем
Пео сам се на таван
Да кроз избијен чвор
Гледамо шта се напољу збива

Био је тмушан кишни дан
Кад се озгор од Сињајевине
Кроз прамење таме

Магле и облака
Изненада проби зрак сунца
И паде право на једног од тројице
Што су стајали на тргу
И нешто разговарали

Оно је Вук Бећковић
Каза мој сапатник

И то је једини пут
Кад сам видео твог оца

Рече ми Михаило Лалић
После деценија познанства

И као да се тог трена
Онај исти зрак сунца
Са неке нове Сињајевине
После толико година
Тмушних и кишних дана
Поново проби
Кроз прамење таме
Магле и облаке

Али оне између нас

И паде право
На Михаила Лалића
И заувек га осветли

У мојој души

БРАНКО МИЉКОВИЋ И МИЛОВАН ДАНОЈЛИЋ

Био је Бранко велика свиња
Жали се Мића Данојлић
На Бранка Миљковића

Једном смо се нешто поцевељали
Идући из Француске 7
Кад ме код Народног позоришта

Замолио да му придржим књиге
Које је носио под пазухом

На испружене руке
Једну по једну
Наслагао их је до моје браде
А онда ми ударио два шамара

Знао је свиња да сам сељак
И да ћу пре трпети да ме шамара
Колико хоће
Али да књиге не бих
Ни по коју цену
Испустио из руку
Док сам жив

МИЛОВАН ДАНОЈЛИЋ

Никада нисам чуо ни видео
Човека који се толико стидео

А што је најлепше од свега у свему
Стидео се због оног најбољег у њему

И од свих људи што сам познавао
Најбрже се он извињавао

И да је правде сад би на ту тему
Требало да се сви извине њему

ВАСКО ПОПА

У Хиландару
Питам за Арсенија
Монаха у сурој ризи
Кога памтим
Још од првог доласка

Кажу да је узео завет молчања
И да већ поодавно

Никога не виђа
И ни с ким не проговара

Кад је његов народ
Највише говорио
А најмање знао шта прича
Обрекао се да ћути

Али можда ће тебе примити
И с тобом изговорити коју
Само то морамо да га питамо

Ускоро у великој молчалници
После немог загрљаја
И подужег ћутања
Арсеније проговори
Је ли умро Васко Попа

Погнух главу
Уместо одговора
А тишина опколи његове речи
И зацари још дубљи мук

Он застави бројанице
И тако ми навести
Да је време растанку

Као да се из једног живота
Враћам у други
Једва чекам да објавим
Шта сам чуо
И као да сам га на оном свету
Затекао здрава и жива
Довикујем у небеса

Радуј се Васко Попа

ВАСКО ПОПА 2

Васко Попа се жали
Како га одавно мучи

Један мотив
За песму
Коју не уме да напише

Реч је о двојници
Где један кињи другог
Који ћути и трпи
И полако отвара бритву
Коју има у џепу

Што га мучитељ
Више кињи
Мучени јаче стеже бритву
Све док му крв
Не цурне из џепа

Кад извади руку
Види да је врх бритве
Пробио шаку

Он је убио
И самоубио
Јер свака бритва
У исти мах
Иде у два смера
И гаси два живота

Каже Васко

Као да први пут
Ставља мртву тачку
На крају песме
Коју није умео да напише

ВАСКО ПОПА 3

Хајка на Србе
Није заобишла ни Васка Попу
Ни његове песме
О хромом вуку и вучјем пастиру
Као опасне и двосмислене

Тајне поруке српства
И српског национализма
Преобучене у мит о вуку
Који се отргао с ланца књига
И бесан ступио у живот
Да коље жари и пали

Увређеног и уплашеног
Тешио сам песника
И бранио недужне стихове

Он је ћутао и уздисао

На крају му понудих
Најсигурнији излаз

Какав си ти српски националиста
Кад ниси ни Србин

Он стаде испред мене
Код књижаре Геце Кона
На почетку Кнез Михаилове улице
И гледајући ме право у очи
Без посртања у гласу рече

Ја сам Србин
И српски песник

МИОДРАГ ПАВЛОВИЋ

Мало ко разликује његово име и презиме
Од толиких му имењака и презимењака

Али то није важно

Ко зна колико пута је своје име прочитао
у читуљи
А само је он знао да није његово

Али то не значи ништа

Још мање је оних
Који знају неки његов стих

Али и то је без значаја

Од оних који су га читали
Најмање је оних који су нешто разумели

Али то је најмање битно

И тешко да ће икад бити друкчије
И у том погледу нешто се променити

Али све то ништа не говори о њему
Ни о ономе што је написао

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ

Мртва ћути
Чува највећу тајну

Око ње цвиле
Ринцају
Чупају косе

Она стисла вилице
Зна више од свих живих
А неће ништа да каже

Величају је
Подмићују
Не би ли се смиловала
Да ода
Има ли смрт краја

На то као да се насмине
Није се мртвом лако насмејати

Гледам је на своје очи
И мислим
Џабе запомажете

Она оде
Хтели бисте на готово
Е нема од тога ништа
Мучите се
И нагађајте

После свих смрти
Разјашњења
На овом свету нема

СТЕВАН РАИЧКОВИЋ

Откада крочи и на ону страну
Остаде му глава на Калемегдану

Али не иде сама преко поља
Нити се помера с каменог постоља

А *Ноћ је наша* престаде да кликће
Чим паде она што никад не свиће

Док студен сажиже и срж у костима
Знам да је напољу и да јој је зима

И да се љути што бар тад не сврнем
И нешто донесем да је приогрнем

СТЕВАН РАИЧКОВИЋ 2

Дуго се накањујем
Па и озбиљно решавам
Да нешто научим
Нема смисла
Да ништа не знам
И немам појма
Ни о чему

То већ почиње да ми смета
И боде очи другима
Свак о нечему нешто зна

Једино ја штрчим
Као неко ко ништа не зна
Нисам намеравао да научим
Бог зна шта
Већ оно најосновније
Што би поштен човек
Морао знати
А да га није срамота
Што то зна

Било шта
Што бих веровао да је тако
И то могао да тврдим
А на питање да ли сам сигуран
Да смем и да поновим

Рецимо стране света
Волео бих да ми неко објасни
Колико их има
И како се одређују
Један ми је годинама објашњавао
Оно о маховини и гробовима
Али још док сам га слушао
Било ме срамота
Да то памтим

Уосталом где да нађем маховину
И срозам се толико
Да разликујем људске гробове
И куд су којем мртвацу
Окренуте ноге
А куд глава

Време лети а ја немам ништа
У убогом дому ума мог
Био сам се понадао
Да ћу сам бирати шта да знам
Да ми то нико не прописује
И да од толиких знања
Изаберем своје
Вредно памћења

А да пуним главу као шпајз
Туђим сувишним знањима

То не бих био ја
Ни мој живот

АНТОНИЈЕ ИСАКОВИЋ

Антоније Исаковић се жали
Како свуда тражи моју књигу
Ђераћемо се још
А нигде не може да је нађе

Донео сам му је с посветом
Томе и томе
Ђераћемо се још
С вером у Бога Краља и Отаџбину

Пре него што сам му је дао
Показао сам колегама
Уочи састанка
Књижевног одељења САНУ
Шта сам му написао
Да гледамо како ће да реагује

Као добијене карте
Он је књигу загледао
Превртао и окретао
Густирао натенане

Најпре је заврнуо врх
Прве стране
Мало завирио
Па склопио
Држећи је надхват руке

И најзад узео
И отворио

А кад је прочитао посвету

Одгурнуо је од себе
После састанка ми је пришао
Захвалио на књизи
И додао

Али посвета је сачувај Боже

Ја те свуда браним
Да то није то
А ти га брате загрди

Упитао сам га
Да ли му икад
Какав хумор
Пада на памет

Он се укопао
И скоро заруменео

И долазећи себи
Рекао благо и помирљиво

То ми је увек била велика мана

БОРИСЛАВ ПЕКИЋ

Први пут сам срео
Борислава Пекића
На углу улица
Нушићеве и Моше Пијаде
У Београду
Шездесетих година
Прошлог века

Личио је на човека са оног света
Чији живот је већ прошао
На овом
Предодређеног за неуспех
С видљивом брадом
На невидљивом коњу

Није имао шта да тражи
У нашем времену

Било ми је незгодно да му кажем
Да би било најпаметније да се склони
Да не штрчи и не изазива

Поверио ми се да има
Пун сандук необјављених рукописа

Веровао сам
Да се више нико неће рађати
Да би то читао

Али сваку моју реч
Дочекивао је са напротив

Био је писац из главе
И време му је дало за право

Пошто је минуло
Много година нашег пријатељства
Подсетио сам га на први сусрет

И да је сваку моју реплику
Дочекивао са напротив

Одмахнуо је главом
И рекао
Напротив

ДОБРИЦА ЋОСИЋ

У последње дане свог живота
Гласом са оног света
Позвао ме да дођем код њега

Мислио сам зове да се опростимо
И одем у заказано време
Да чујем његову последњу реч

Уместо у постељи
Чекао ме на ногама

У кући су горела сва светла
А сто припремљен за вечеру

Кад за трен остадосмо насамо
Он се нагну
И шапну

Запамти
Кад изгубиш мушкост
Више ниси
Ни човек
Ни писац
Ни Србин

То је моја последња реч

МАТИЈА БЕЋКОВИЋ

Матија Бећковић суза или мина
Пут што себе прави или воз без шина

Носи ли он бомбу место главе
Дави ли он речи или њега даве

Носи ли он рупу место срца
Или као дављеник у свом срцу грца

Је ли он санта леда откинута
Или звер што на њој завија и лута

Је ли он гром у ланце везан као штене
Или хладна ватра у грудима стене

Носи ли замрзле муње у рукама
Хоће ли он бити слабић на мукама

Сме ли он да стане на трг и јауче
Док светови у њега сав свој бес изруче

Као гвоздена завеса он ће да се сруши
У властиту ватру у властитој души

Баш је њега брига бар је њему лако
Све је оживело чега се дотако

ЧЕСЛАВ МИЛОШ

Чеслав Милош пише
Да су по породичном предању
Милоши у Литванију
Стигли из Србије

Знао је за Милоша Обилића
Милоша Обреновића
Косово поље

У Француској 7
Имао је књижевно вече
Успелије него у родном Вилнусу
Кад се вратио из изгнанства
Овенчан Нобеловом наградом

Бранио је право Срба
Да бране Косово
А осуђивао
Претерану употребу силе
Којом су на страћаре
Наслоне и уцерице
Насрнули најтежим оружјем

Упитан да ли држава
Која је бацила атомску бомбу
Има права да неког прекорева
За претерану употребу силе

А он
Подигући густе обрве
Рече
Ја не идем тако далеко

ЈОВАН РАШКОВИЋ

Да сакрије стид
Носио је браду

Али је стид
Изнутра обасјавао
Сваку длаку
И браду претварао у пламен

Није знао
Да ли му расте брада
Или уместо другима
Њему нараста стид

Кад је изгорео
И склопио очи
Брада је и даље расла

А пламен као пламен
И стид као стид
Кад једном крене
Не уме да стане

Букти му изнад гроба

МИТАР ПЕШИКАН

Препечен и упреден
Усукан и изувијан
Као удљиков прут
Који се не може сломити
Већ једино претући
Или пресећи

Митар Пешикан
Чистунац српског језика
И голооточки мученик
Од неке погане речи
Пукао је као јаје

И широм расклопио
И сви су се уплашили
Да из њега не истрчи какав мрак

Али ко је год завирио
У његов најтамнији закутак
И напрслине сваке кошчице
Отуд га је дочекивало
Суво жежено злато
И мирис људсковине

ПАВЛЕ ИВИЋ

Добио сам раскошну књигу
Непознатог аутора
Штампану на најбољем папиру
У кожном повезу
И са златотиском

У нади да ћу већ у првим редовима
Видети не могу написано заједно
И бисмо исписано одвојено
Па да даље не читам

Али грешака није било
Све је било писмено
Течно и логично повезано

Једино ме збуњивало
Што је аутор доказивао
Позивајући се на домаће
И стране изворе
Да су сви језици
Настали од српског језика
А сви народи
Од српског народа

Телефонирао сам Павлу Ивићу
Да га питам
Зна ли шта о тој књизи

Знао је и књигу и аутора
И испод гласа
Не журећи одговорио

Њему се као Србину и патриоти
Не може ништа замерити

Његове жеље заслужују поштовање

А његови снови највеће дивљење

Али са науком то нема благе везе

ПЕТАР ЛУБАРДА

Петар Лубарда је креда
Која је сликала
И са сваком сликом
Трошила се и смањивала

На сликама се видело
Колико га је било
А на креди
Колико га је преостало

Слике су од њега отпадале
Као да није сликао
Него заваривао
Коштаном сржи
И крвном плазмом

Одело по мери
Бивало му је све комотније
Дугме на кошуљи
Закопчавао је све даље од врата
Ноге су му се смањивале
А ципеле расле

Кад се креда истрошила
Родио се поново

На својим платнима
Као вечни пламен

МИЋА ПОПОВИЋ

Је ли он стварно тако добар
Као што изгледа

Питала су ме моја деца

Нико није могао поверовати
Да се тако блажен излази
Испод дрвља и камења

У збиру живота
На његовом лицу
Није им било трага

Да си га питао
Ниједног се не би сетио

Изражавао се и сликао
Само својом добротом

Нискост се није растварала с њим

Као дрво сандалово
Што секиру која га сече
Облива мирисом

ЉУБА ПОПОВИЋ

Бели монах
Обучен у црно

Атеље му је испосница
Амвон штафелај
Бело платно икона
Сликање молитва

Бдео је пред штафелајем
Дуже него иједан монах
Пред иконостасом

Сликајући једну једину слику
Престајао је цео свој живот

Њој се исповедао
И молио
Да му открије оно
Што је веровао
Да само она зна

Кад су га издала колена
Ни пред смрт није дао
Да му обрију браду
И промене ризу
Хтео је да га познају
На оном свету
Где ће наставити да слика
Слику започету на овом

Тек кад је заувек отишао
Сетили су се
Да му нико није видео лице
Ни знао ко је он био
Ни одакле је дошао

Је ли му Поповић
Монашко
Или световно име
Је ли из белог Ваљева
Дошао
Или из белог света
Отишао

БАТА МИХАИЛОВИЋ

Само га је једном мајка помиловала
Мислила је да спава

МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ

Милутин Миланковић из Даља
Послао је свој ум
У најдаљу даљ
Да му из свих васиона и векова
Шаље космичке загонетке
Да их он на земљи
У малој соби
Капетан Мишиног здања
Својом руком откључава
Графитном оловком
У свесци с коцкицама

2

У собу у којој је бдео
С оловком у руци
Донели су му да нешто потпише

Он је гледао бело

Подсетили су га да је то оно
Што је тражио

Али он је и даље гледао бело
Као да је на седмом небу

Док су му реч по реч понављали
Све што је и сам знао
Климао је главом
Држећи оловку
На месту за потпис

Али пре него што се потписао
Подигао је очи
И упитао

Извините

Како се оно

Ја зовем

3

Био је на оном свету
А заборављен на овом
Кад су космичке летилице
С најновијим изумима
Прошестариле свемиром

Али све што су те справе
Преметриле и израчунале
Било је већ одавно израчунато
И записано његовом руком
Графитном оловком
У свесци с коцкицама
У малој соби
Капетан Мишиног здања

4

Ко хоће да му име памте други
Мора га заборавити сам
Ко тежи слави на небу
Треба да је презре на земљи

НИКОЛА ТЕСЛА

Уз себе се виноу
Небу под облаке
И није могао да се заустави
Нити је имао где да пристане

Све жеднији висина
Које су му давале снагу
Одлазио је из свог времена
У безвремље и свемирје

Подстанар свемира
С мозгом у пламену

Све више се бринуо
За своје земаљско порекло

И ниоткуд одаслао
Последњу жељу

Не заборавите ме
У мом народу

МИЛОРАД ЕКМЕЧИЋ

Освећење храма
Христовог васкрсења
У Пребиловцима
Гледао је на телевизији
Са болесничке постеље

Смењивали су се говорници
И фотографије
Пребиловачких мученика
Међу којима
И четрдесет Екмечића

Изненада
Последњом снагом
Придигао се с кревета
И кликнуо
Ено мога тате

И за који трен
Кренуо ка Оцу

ПРЕДРАГ ПАЛАВЕСТРА

На крају својих дана
Загледан у даљину
Која је већ била у њему самом

Он сагну главу

И изговори реченицу
Коју је прочитао у својој дубини

Упропастили смо своју земљу

АУТОБИОГРАФИЈА

Имао сам бабу
Нисам имо деду
Имао сам мајку
Нисам имо оца
Имао сам ћерке
Нисам имо сина
Имао сам жену
Нисам имо мужа